

IJsselland

Gemeente Raalte
T.a.v. de heer H. Vollenbroek
Afd. Vergunning en Handhaving
Postbus 140
8100 AC Raalte

datum 09-06-2022
kenmerk A 88490
doorkiesnummer 0621844581
onderwerp Adviesaanvraag nieuwbouw Schoonhetenseweg 6 te Mariënheem

Geachte heer Vollenbroek,

Onlangs vroeg u onze GGD advies over nieuwbouw aan de Schoonhetenseweg 6 te Mariënheem. Het betreft de realisatie van een kleinschalig wooninitiatief met vijf kleine woningen onder één kap in combinatie met zorg en dagbesteding, op een afstand van ongeveer 550 meter van een geitenhouderij (Wissinkweg 33). Uw adviesaanvraag heeft betrekking op de gezondheidsrisico's van wonen nabij een geitenhouderij. Wij hebben echter de vrijheid genomen om breder te kijken en ook in te gaan op enkele andere gezondheidsrisico's. Tegelijkertijd realiseren wij ons dat het plangebied op een mooie groene plek ligt. In deze brief geven wij graag onze reactie op het nieuwbouwplan.

Gebruikte informatiebronnen

- Nijdam, R. e.a., 2020. GGD-richtlijn Medische Milieukunde, veehouderij en gezondheid. RIVM-rapport 2020-0092.
- Smit, L. e.a., 2019. Longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen in Gelderland, Overijssel en Utrecht. Veehouderij en gezondheid omwonenden III (VGO), IRAS.
- Standpunt GGDGHOR NL, 3 december 2021.

Achtergronden

Gezondheidsrisico's geitenhouderij

- Uit diverse rapporten van het onderzoeksproject Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO) blijkt dat de kans op een longontsteking bij bewoners binnen 2 km van een geitenhouderij significant verhoogd is in vergelijking met bewoners in gebieden zonder veehouderij. Het risico op longontsteking is groter naarmate de afstand tot de geitenhouderij kleiner is. Het risico is het grootst binnen 500 m van een geitenhouderij. Tussen de 1 en 2 km is de toename van het risico beperkt (bijlage 1). Zonder veehouderij ligt de jaarlijkse kans

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T (038)428 14 28
F (038)428 14 00
E info@ggdijsselland.nl
I www.ggdijsselland.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle

IJsselland

kenmerk
vervolgblad 2 van 7

op een longontsteking tussen de 1400 en 1600 gevallen per 100.000 inwoners (circa 1,5% per persoon/jaar). Binnen 500 m van een geitenbedrijf is dat circa 2,6%. Waarom longontstekingen vaker voorkomen bij mensen die in de buurt wonen van geitenhouderijen, wordt onderzocht in verdere deelonderzoeken in VGO-III. De onderzoeksresultaten worden eind 2024 verwacht.

- Longontsteking is extra risicovol voor jonge kinderen (tot 4 j) en senioren van 70 jaar en ouder (bijlage 2).
- In Overijssel geldt voorsnog een verbod (moratorium) op nieuwvestiging en uitbreiding van geitenbedrijven.
- Het plangebied aan de Schoonhetenseweg 6 ligt op circa 550 meter van de geitenhouderij. De dorpsbebouwing van Mariënheem ligt op een vergelijkbare afstand.
- Over de invloed van windrichting op gezondheidsrisico's van een nabijgelegen geitenhouderij is niets bekend, hier is geen onderzoek naar gedaan.

Gezondheidsrisico's geluidhinder trein- en wegverkeer

- Behalve gezondheidsrisico's als gevolg van de geitenhouderij, wijzen wij ook graag op gezondheidsrisico's als gevolg van geluidhinder van trein- en wegverkeer.
- Het plangebied ligt aan een spoorwegovergang en de spoorlijn Zwolle-Almelo, en op circa 150 meter van de Nijverdalseweg. Zoals ook in het document 'Ruimtelijke onderbouwing' staat genoemd, zorgt deze ligging voor een forse geluidbelasting: 61 dB Lden als gevolg van treinverkeer, en 58 dB Lden en 48 dB Lnight als gevolg van wegverkeer (bron: Atlasleefomgeving.nl). Daarnaast zorgt het rinkelen van de overwegbellen voor een extra geluidbelasting.
- Onder de wettelijke normen is bij een deel van de mensen al sprake van negatieve gezondheidseffecten. Hinder en slaapverstoring door geluid treedt op vanaf 42 dB en vanaf circa 50 dB is sprake van een hogere kans op hart- en vaatziekten. Voor een gezonde akoestische kwaliteit van de leefomgeving zou een waarde van 50 dB Lden en 40 dB Lnight op de gevel, en een binnenwaarde van 33 dB Lden, gewenst zijn.
- Daarnaast kan treinverkeer voor trillingen zorgen:
 - Het meest recente onderzoek (2019) laat zien dat 20% van de mensen veel last heeft van trillingen door reizigerstreinen. Ook goederentreinen zorgen voor gezondheidsproblemen. Het aandeel mensen dat daarvan last heeft, bleef tussen 2013 en 2019 stabiel, maar hoog: 40% van de buurtbewoners ervaart ernstige hinder en 20% heeft last van ernstige slaapverstoring. Mensen klagen over gevoelens van irritatie, boosheid en onbehagen. Ook slapen ze minder goed, of hebben ze moeite in slaap te komen.
 - De gezondheidseffecten op de lange termijn zijn nog onvoldoende onderzocht. Er vindt momenteel nog vervolgonderzoek plaats waarvan resultaten in het najaar 2022 worden verwacht.
 - Er bestaat weinig wetgeving over. De enige wettelijke regelingen in Nederland op het gebied van trillingen in de woonomgeving zijn het Activiteitenbesluit Milieubeheer en het Bouwbesluit.
 - Daarnaast kan de gemeente de [Handreiking 'Nieuwbouw en Spoortrillingen'](#) toepassen. Deze handreiking biedt handvatten om hinder van trilling voor bewoners en gebruikers zoveel mogelijk te voorkomen.

Gezondheidsrisico's als gevolg van zendmast

Naast de spoorwegovergang, tegenover het plangebied staat een zendmast. In wetenschappelijk onderzoek zijn geen bewijzen gevonden voor negatieve effecten op de gezondheid door blootstelling aan elektromagnetische velden onder de blootstellingslimieten. In Nederland worden deze blootstellingslimieten op voor het publiek toegankelijke plaatsen nergens overschreden. Wel kunnen

IJsselland

kenmerk
vervolgblad 3 van 7

mensen zich zorgen maken over de nabijheid van een zendmast, wat kan leiden tot stress. Op <https://www.kennisplatform.nl> en <https://www.antennebureau.nl> staat meer informatie hierover. Zie ook ons advies hieronder.

Overwegingen

Puur vanuit het oogpunt van de volksgezondheid adviseert de GGD-richtlijn uit *voorzorg* om geen nieuwe gevoelige bestemmingen (woningen, scholen, kinderdagverblijven e.d.) te realiseren binnen 2 km van een geitenhouderij. Dit is uit *voorzorg* omdat de oorzaak van de verhoogde kans op longontsteking nog niet bekend is.

De uiteindelijke afweging om wel of niet binnen deze 2 km zone te bouwen is aan de gemeente. Daarin gelden uiteraard ook andere argumenten dan alleen de volksgezondheid. Tevens kunnen andere gezondheidskundige argumenten dan alleen geitenhouderij en longontsteking aan de orde zijn. Zo kan in dit geval de ligging van het plangebied aan de spoorwegovergang en spoorlijn, en nabij een drukke verkeersweg (geluidshinder) een punt van overweging zijn. Aan de andere kant realiseren wij ons dat het een mooie groene locatie betreft.

In de praktijk blijkt dat in veel gemeenten nauwelijks/geen ruimtelijke ontwikkelingen meer mogelijk zouden zijn indien uitgegaan wordt van een effectgebied van 2 km. De GGD adviseert gemeenten om terughoudend te zijn met het plaatsen van gevoelige bestemmingen in de buurt van geitenhouderijen, de verschillende belangen goed af te wegen en daarin de risico's op longontsteking serieus mee te nemen (bijlage 3). In die afweging kan de figuur in bijlage 1 behulpzaam zijn, waaruit is af te leiden dat het extra risico op longontsteking vanaf 500 m tot de geitenhouderij snel afneemt. Hierbij dient ook rekening te worden gehouden met het gegeven dat jonge kinderen en ouderen extra gevoelig zijn voor longontsteking.

GGD advies

Op basis van bovenstaande achtergronden en overwegingen geldt het volgende advies:

- Weeg de verschillende belangen zorgvuldig af om te bepalen of de gemeente het woon- leefklimaat ter plaatse van het plangebied aanvaardbaar acht.
- Informeer nieuwe bewoners over bovengenoemde gezondheidsrisico's en geef daarbij speciale aandacht aan het feit dat kinderen tot 4 jaar en senioren van 70 jaar en ouder extra gevoelig zijn voor de gezondheidsrisico's als gevolg van de nabijgelegen geitenhouderij.
- Neem eventuele zorgen over de nabijgelegen zendmast op voorhand weg door bewoners vroegtijdig hierover te informeren.
- Zorg voor een voldoende geluidwerende gevel(s), minimaal één geluidluwe zijde en stille slaapkamers.

Met vriendelijke groet,

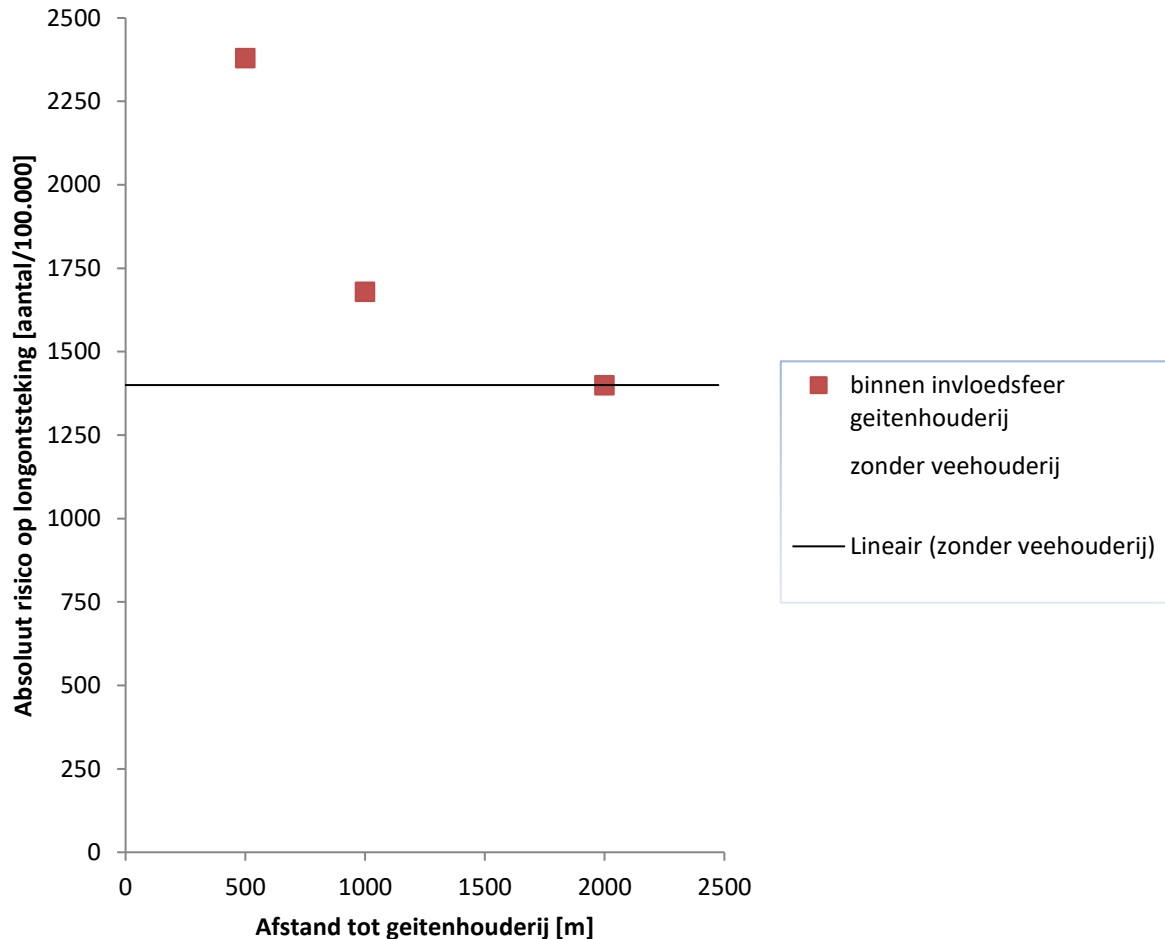
Anneke Viscaal
Adviseur Milieu en Gezondheid, GGD IJsselland en GGD Twente

IJsselland

kenmerk
vervolgblad 4 van 7

Bijlage 1

Grafische presentatie van de onderzoeksresultaten van VGO UGO over het risico op longontsteking binnen 2 km van een geitenhouderij

Opmerking: Het exacte verloop van het aantal gevallen van longontsteking binnen de 2 km zone *is niet bekend. Deze presentatie leent zich daarom niet voor curve fitting!*

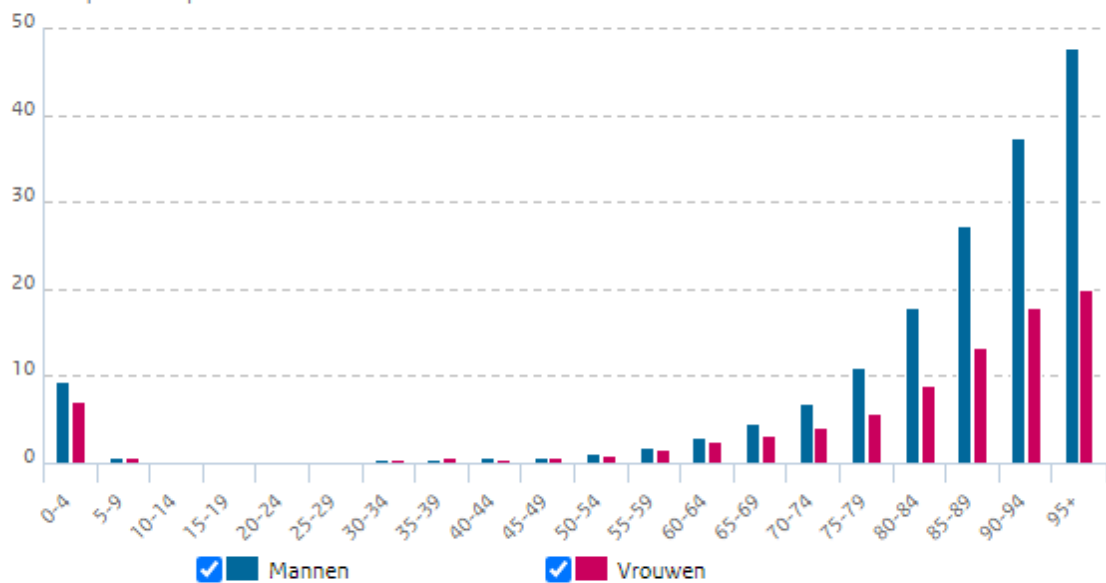
Uit de meta-analyse van VGO UGO blijkt dat het aantal gevallen van longontsteking toeneemt als de afstand tot de geitenhouderij kleiner wordt. Zonder veehouderij is het aantal gevallen van longontsteking circa 1400 per 100.000 inwoners per jaar (getrokken lijn). Op 1000 m vanaf een geitenhouderij is het aantal gevallen van longontsteking 20% hoger en op 500 m 70% hoger dan de baseline van 1400 gevallen per 100.000 inwoners.

Bijlage 2

Ziekenhuisopnamen voor longontsteking en acute bronchi(oli)tis 2018

Aantal opnamen per 1.000 inwoners

Bron: Landelijke Basisregistratie Ziekenhuiszorg (gedownload van CBS StatLine in april 2020)

- ICD-10-codes: A48.1, J12-J18, J69.0 (longontsteking) en J20-J22 (acute bronchi(oli)tis)
- Cijfers zijn voorlopig

Bijlage 3 (overgenomen van de website d.d. 6-2-22)

<https://ggdghor.nl/actueel-bericht/advies-ggd-blijft-afstand-tussen-veehouderijbedrijven-en-gevoelige-bestemmingen/>

IJsselland

kenmerk
vervolgblad 6 van 7

Advies GGD blijft: afstand tussen veehouderijbedrijven en gevoelige bestemmingen

3 december 2021

In Nederland krijgen gemiddeld 15 tot 16 op de 1000 mensen longontsteking. Uit het onderzoek Veehouderij Gezondheid Omwonenden (VGO) blijkt opnieuw, na toevoegen van de onderzoeksresultaten uit 2017-2019, dat longontsteking vaker voorkomt (37%) bij mensen die in veedicht gebied wonen. Een deel van deze longontstekingen is geassocieerd met het wonen in de buurt van een geitenhouderij. De GGD vindt het zorgelijk dat dit signaal wederom en in meerdere opeenvolgende jaren 2009-2019 aangetoond is, ook omdat niet duidelijk is wat hiervan de oorzaak is. Er is dan ook geen aanleiding om af te wijken van het eerder door de GGD'en geformuleerde advies (zie ook de [GGD-richtlijn veehouderij en gezondheid](#)).

Advies GGD met betrekking tot geitenhouderijen: terughoudend uitbreiding of nieuwvestiging

Totdat er meer duidelijkheid is over de oorzaak van de longontsteking en een integrale aanpak, adviseert de GGD het voorzorgsbeginsel toe te passen en terughoudend te zijn met uitbreiding of nieuwvestiging van geitenhouderijen in de buurt van gevoelige bestemmingen (zoals woningen, kinderopvang en scholen). Andersom geldt ook dat geadviseerd wordt terughoudend te zijn met het plaatsen van gevoelige bestemmingen in de buurt van bestaande geitenhouderijen. **Dat betekent dat gemeenten wordt geadviseerd om in hun besluitvorming het risico op longontsteking zorgvuldig mee te wegen.**

Het onderzoek laat zien dat het risico op longontsteking groter is naarmate de afstand tot een geitenbedrijf kleiner is. Het risico op longontsteking is het hoogst binnen 500 meter en blijft vergroot tot een afstand van 2 kilometer. Aanvullend onderzoek is nodig om inzicht te krijgen in effectieve bronmaatregelen tegen het meer voorkomen van longontstekingen rondom geitenhouderijen.

IJsselland

kenmerk
vervolgblad 7 van 7

Met dit advies beoogt de GGD geen nieuwe of hogere gezondheidsrisico's te laten ontstaan totdat er meer duidelijkheid is over de te nemen maatregelen om dit risico te beperken. Welke maatregelen dat zijn hangt af van het vervolgonderzoek naar de oorzaak van het gevonden verband. Dit wordt pas over ongeveer twee jaar verwacht.

Advies GGD met betrekking tot pluimveebedrijven: emissiereductie nodig

In dit onderzoek 2017-2019 werd een verhoogd risico op longontsteking gevonden in de omgeving van pluimveehouderijen. De GGD ziet dat het risico op longontsteking rond pluimveehouderijen varieert in de tot nu toe onderzochte jaren. De oorzaak van de verhoging van het longontstekingsrisico bij pluimveehouderijen is ook nog onbekend; mogelijk heeft dit te maken met de uitstoot van fijn stof door deze bedrijven. In de omgeving van pluimveehouderijen zijn er ook andere gezondheidsrisico's door fijnstof bekend. Dat is voor de GGD aanleiding om opnieuw aandacht te vragen voor het verlagen van de uitstoot van fijnstof en endotoxinen afkomstig van pluimveebedrijven.

Aanleiding bericht: [Groter aantal longontstekingen in de buurt van veehouderijen opnieuw bevestigd | RIVM](#)